

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้สิทธิบัตรของอาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ คณะวิทยาศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในด้านวัตถุประสงค์ในการใช้ สารนิเทศ สิทธิบัตรที่ใช้ และแหล่งที่ไปใช้ รวมทั้งการเข้าถึงสิทธิบัตร ความสำเร็จงานการค้นพบสิทธิบัตรที่ ต้องการ และปัญหาที่อาจารย์ประสบในการใช้สิทธิบัตร รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย มีดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ เป็นอาจารย์ประจำที่ทำการสอนในสาขา วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย 7 สาขา ได้แก่ สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ สาขาเคมี สาขาธรณีศาสตร์ สาขาฟิสิกส์ สาขาดาราศาสตร์ สาขาอุตุนิยมวิทยา และสาขาสุมุทธศาสตร์ สาขาย่อยของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเมื่อเทียบกับภาควิชาในคณะวิทยาศาสตร์ ของ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ แยกเป็นภาควิชาต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มสาขาได้ดังนี้

1. สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ได้แก่ภาควิชาที่เกี่ยวข้อง 12 ภาควิชา คือ จุลชีว- วิทยา ชีววิทยา ชีวเคมี พฤกษศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป กัญญาวิทยา พันธุศาสตร์ สัตววิทยา พยาธิชีววิทยา ชีววิทยา-พฤกษศาสตร์ ชีววิทยาประยุกต์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
2. สาขาเคมี ได้แก่ภาควิชาที่เกี่ยวข้อง 3 ภาควิชา คือ เคมี เคมีเทคนิค เคมี- อุตสาหกรรม

3. สาขาธรณีศาสตร์ ได้แก่ภาควิชาที่เกี่ยวข้อง 1 ภาควิชา คือ ธรณีวิทยา
4. สาขาฟิสิกส์ ได้แก่ภาควิชาที่เกี่ยวข้อง 4 ภาควิชา คือ ฟิสิกส์ ฟิสิกส์ประยุกต์ ฟิสิกส์อุตสาหกรรมและอุปกรณ์การแพทย์ ริงส์ประยุกต์และไอโซโทป
5. สาขาดาราศาสตร์ ไม่มีการจัดตั้งเป็นภาควิชา แต่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในภาควิชาฟิสิกส์
6. สาขาอุตุนิยมวิทยา ไม่มีมหาวิทยาลัยใดที่จัดตั้งภาควิชาในสาขานี้ แต่มีสอนเป็น วิชาที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
7. สาขาสมุทรศาสตร์ ได้แก่ภาควิชาที่เกี่ยวข้อง 1 ภาควิชา คือ วิทยาศาสตร์ ทางทะเล

สาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติที่มีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐมี 15 แห่ง โดยสอนในคณะวิทยาศาสตร์ และ/หรือ คณะอื่นที่เรียกชื่อคณะต่างออกไป คือ

1. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรียกว่า คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
2. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ เรียกว่า คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์
3. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี เรียกว่า คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และ วิทยาศาสตร์

จำนวนประชากร ได้แก่อาจารย์ผู้สอนในสาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ซึ่งมีทั้งหมด 1559 คน (ดังตารางที่ 1 หน้า 7) กลุ่มตัวอย่าง 318 คน เลือกโดยการสุ่ม ซึ่งได้กลุ่ม ตัวอย่าง กระจายไปในแต่ละมหาวิทยาลัยและแต่ละสาขาวิชา ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประชากรที่ศึกษาวิจัย และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัย	กลุ่มประชากร (คน)	สาขาวิชา *							กลุ่มตัวอย่าง (คน)
		1	2	3	4	5	6	7	
1. วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัย	276	26	16	3	10	-	-	4	59
2. เลขศาสตร	179	21	9	-	6	-	-	-	36
3. หนองคัน	120	10	8	-	6	-	-	-	24
4. เชียงใหม่	174	10	12	5	8	-	-	-	35
5. มหิดล	149	18	8	-	4	-	-	-	30
6. ศรีนครินทร์วิโรฒ (ประสานมิตร, สงขลา, บางเขน, มหาสารคาม)	174	16	10	-	9	-	-	-	35
7. บุรพา	46	6	2	-	2	-	-	-	10
8. นครสาร	27	3	1	-	2	-	-	-	6
9. ศิลปากร	70	5	5	-	4	-	-	-	14
10. สงขลานครินทร์	134	14	8	-	5	-	-	-	27
11. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ลาดกระบัง	41	2	3	-	3	-	-	-	8
12. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี	52	2	4	-	4	-	-	-	10
13. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ	15	-	2	-	1	-	-	-	3
14. รามคำแหง	80	5	6	-	5	-	-	-	16
15. ธรรมศาสตร์	22	2	1	-	2	-	-	-	5
รวม	1559	140	95	8	71	-	-	4	318

หมายเหตุ 1 = วิทยาศาสตร์ชีวภาพ

2 = เคมี

3 = ธรณีศาสตร์

4 = วัสดุศาสตร์

5 = ภาษาศาสตร์

6 = ศึกษาศาสตร์

7 = วิศวกรรมศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม โดยประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 17 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้ตอบ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับหน่วยงานที่สังกัด สถานภาพการทำงานปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงาน การทำวิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้อง ปริมาณผลงานวิจัย และผลงานประดิษฐ์ที่ทำงานปีการศึกษาที่ผ่านมา คำถามในตอนที่ 1 นี้ เป็นการกำหนดข้อความให้เลือกตอบ และเติมข้อความในช่องว่าง

ตอนที่ 2 การใช้สิทธิบัตรของอาจารย์ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการใช้และสาเหตุของการไม่ใช้สิทธิบัตร วัตถุประสงค์ของการใช้สิทธิบัตร สารนิเทศสิทธิบัตรที่ใช้ แหล่งที่ใช้ การเข้าถึงสิทธิบัตร ความสำเร็จในการค้นพบสิทธิบัตร บริการสิทธิบัตรที่ใช้ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการใช้สิทธิบัตรจากแหล่งที่ให้บริการสิทธิบัตร คำถามในตอนนี้นี้ เป็นการกำหนดข้อความให้เลือกตอบ และการวัดระดับการใช้และปัญหาในการใช้สิทธิบัตร โดยใช้สเกล (scale) 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย

การทดสอบเครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้นำไปใช้ทดสอบเพื่อหาข้อบกพร่อง ข้อควรปรับปรุง โดยทดสอบกับอาจารย์ที่สอนในคณะวิทยาศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 6 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยบูรพา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีรวม 40 คน พบข้อที่ควรปรับปรุงเกี่ยวกับคำถามด้านรายละเอียดสิทธิบัตรที่ใช้ เนื่องจากจากรายละเอียดบางข้อผู้ตอบไม่ได้ใช้ตามวัตถุประสงค์ที่สอบถาม จึงเพิ่มคำอธิบาย และคำแนะนำ

ในการตอบ ส่วนคำถามเกี่ยวกับการใช้แหล่งที่ให้บริการสิทธิบัตร จากการทดสอบพบว่า ผู้ตอบระบุแหล่งข้อมูลต่างประเทศเพิ่มเติม จึงได้ปรับแบบสอบถามในส่วนนี้โดยการเพิ่มตัวเลือก หลังจากปรับแบบสอบถามแล้ว ได้ทดสอบอีกครั้งหนึ่งกับกลุ่มอาจารย์ของคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 10 คน โดยในการส่งทดสอบครั้งที่ 2 นี้ ไม่พบว่ามีข้อใดควรปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมหรือมีข้อบกพร่อง รายละเอียดของแบบสอบถามปรากฏในภาคผนวก ค

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่แก้ไขแล้วได้นำส่งไปยังอาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติในคณะวิทยาศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรวม 318 คนด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ตั้งแต่ 11 ตุลาคม 2536 โดยขอให้อาจารย์ที่ได้รับแบบสอบถาม ส่งแบบสอบถามกลับคืนภายในวันที่ 29 ตุลาคม 2536 เมื่อครบกำหนดส่งคืนปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 141 ชุด จึงได้ติดตามทางถามโดยส่งแบบสอบถามครั้งที่ 2 ซึ่งได้รับแบบสอบถามเพิ่มขึ้นเป็น 194 ชุด เมื่อครบกำหนดส่งคืน 1 สัปดาห์จึงได้ส่งแบบสอบถามเพื่อทวงถามอีกเป็นครั้งที่ 3 ผลปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 208 ชุด

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการส่งแบบสอบถามอาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ที่ได้รับกลับคืน นามาทาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการประมวลข้อมูลทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences)

2. เกณฑ์ที่ใช้แปลความหมายข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ยได้กำหนดน้ำหนักค่าเฉลี่ย และแปลความหมายดังนี้

1.00 - 1.75	หมายถึง	น้อย
1.76 - 2.50	หมายถึง	ปานกลาง
2.51 - 3.25	หมายถึง	มาก
3.26 - 4.00	หมายถึง	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ได้นำเสนอเป็นเชิงพรรณนาประกอบตาราง ดังปรากฏในบทที่ 4

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย